



**Παγκόσμιος ελάχιστος εταιρικός φόρος: άμβλυνση ή όξυνση του παγκόσμιου φορολογικού χάσματος;**

**Επιμέλεια: Μάριος Καπουσούζης**

Την 1<sup>η</sup> Ιουλίου 2021, 136 χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 90% της παγκόσμιας δραστηριότητας στο οικονομικό πεδίο, συμφώνησαν σ' ένα φορολογικό πλαίσιο. Το νέο αυτό πλαίσιο μεταβάλλει τον τρόπο φορολόγησης των πολυεθνικών επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των κολοσσών του διαδικτύου, όπως οι FAAMGs (Facebook, Amazon, Apple, Microsoft, Google). Η εν λόγω συμφωνία αποβλέπει στην πάταξη της φοροδιαφυγής που βασίζεται στην ίδρυση εταιρικών παραρτημάτων σε φορολογικούς παραδείσους. Επ' αυτού, ο Αμερικανός πρόεδρος, Τζο Μπάιντεν, προωθεί την πολιτική αναδιάρθρωσης του παγκόσμιου φορολογικού συστήματος με την εφαρμογή ενός ελάχιστου φορολογικού συντελεστή της τάξεως του 15 % στα εταιρικά κέρδη, αναθεωρώντας έτσι τις θέσεις που εξέφραζε η Ουάσιγκτον επί Τραμπ, ο οποίος ενέμενε στη μη φορολόγηση των μεγάλων αμερικανικών επιχειρήσεων τεχνολογίας.

Η συμφωνία του ΟΟΣΑ, που αναμένεται να τεθεί σε ισχύ από το 2023, έχει εγκριθεί από τους ηγέτες των είκοσι ισχυρότερων οικονομιών στον κόσμο, σύμφωνα με τα συμπεράσματα της πρόσφατης διήμερης Συνόδου Κορυφής της ομάδας G20 στη Ρώμη.

Η μεταφορά κερδών (profit shifting) είναι η μέθοδος με την οποία οι εταιρείες, κυρίως οι πολυεθνικές, δεν καταβάλλουν τους ανάλογους φόρους

στις χώρες στις οποίες εδρεύουν. Οι εταιρείες μεταφέρουν τα κέρδη από τις μεγάλες κύριες αγορές τους (ΗΠΑ, Γαλλία κ.ά.) σε χώρες χαμηλής φορολόγησης, όπως η Ιρλανδία και ο Παναμάς. Τα κέρδη αυτά υπόκεινται σε πολύ χαμηλότερη φορολόγηση λόγω των τοπικών ισχυουσών ρυθμίσεων. Το νέο πλαίσιο αποτελείται από δύο κεντρικούς πυλώνες που ουσιαστικά αποκλείουν τη δυνατότητα έμμεσης απόκρυψης κερδών των παγκόσμιων κολοσσών σε χώρες με χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές.

Ο πρώτος πυλώνας υποχρεώνει τις πολυεθνικές επιχειρήσεις να καταβάλλουν φόρο σε χώρες στις οποίες διατηρούν επιχειρηματική δραστηριότητα και αντλούν κέρδη, ανεξάρτητα από την φυσική παρουσία τους εκεί. Η φορολόγηση θα επιβάλλεται όταν τα περιθώρια κέρδους ξεπερνούν το 10 %. Ωστόσο, με αυτόν τον τρόπο, ο φόρος θα ισχύσει για ένα πολύ μικρό τμήμα των επιχειρήσεων, ενώ πολλές χώρες, ιδιαίτερα οι φτωχότερες, δεν θα μπορέσουν να ανακτήσουν τα ήδη χαμένα φορολογικά τους έσοδα.

Ο δεύτερος πυλώνας δίνει τη δυνατότητα στα κράτη να φορολογούν τα κέρδη εξωτερικού μιας επιχείρησης που δραστηριοποιείται στην επικράτειά τους, τα οποία έχουν φορολογηθεί ήδη στο εξωτερικό, ώστε αφενός να αντισταθμιστεί η διαφορά και αφετέρου να υπάρξει εν τέλει εναρμόνιση των

φορολογικών συντελεστών σε παγκόσμιο επίπεδο, προκειμένου καμία χώρα να μην έχει διαφυγόντα κέρδη. Ο δεύτερος πυλώνας αναφέρεται στη θέσπιση της ελάχιστης εταιρικής φορολογίας στο 15 %, η οποία θα μπορούσε να αποφέρει επιπλέον φορολογικά έσοδα ύψους 275 δις δολαρίων.

Τα πλεονεκτήματα της φορολογικής αυτής συμφωνίας είναι πολλαπλά. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, η συμφωνία θα περιορίσει τον φορολογικό διακρατικό ανταγωνισμό για την προσέλκυση φυσικής παρουσίας επιχειρήσεων, μέσω χαμηλών φορολογικών εταιρικών συντελεστών. Όπως είναι γνωστό, οι φορολογικοί παράδεισοι προωθούν τη χαμηλή φορολόγηση, με στόχο τη λογιστική μεταφορά του όγκου των πωλήσεων των πολυεθνικών εταιρειών στο έδαφός τους, έτσι ώστε οι φορολογικοί παράδεισοι να επωφελοούνται από τα φορολογικά έσοδα, ενώ οι επιχειρήσεις από τη χαμηλή φορολογία. Ο ανταγωνισμός αυτός συνιστά ένα διαχρονικό πρόβλημα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), όπου οι εταιρικοί φορολογικοί συντελεστές παρουσιάζουν σημαντικές αποκλίσεις. Ενδεικτικά, η Πορτογαλία επιβάλλει υψηλούς φορολογικούς συντελεστές (31,5 %), ενώ η Ιρλανδία και η Ουγγαρία χαμηλότερους (12,5 % και 9 %, αντίστοιχα).

Επίσης, τα κράτη έχουν την δυνατότητα να αυξήσουν τα φορολογικά τους έσοδα σε μια περίοδο ανάκαμψης από την πανδημία. Περισσότερα από 125 δις. δολάρια αναμένεται να ανακαταμεμηθούν λόγω των μεταβολών που επιφέρει ο πρώτος πυλώνας της συμφωνίας, ενώ ο ελάχιστος φορολογικός συντελεστής στο 15 % αναμένεται να αποφέρει στα κρατικά έσοδα

παγκοσμίως περισσότερα από 150 δις δολάρια σε ετήσια βάση.

Επιπλέον, το φορολογικό αυτό πλαίσιο φαίνεται να εμπνέεται από τις ανάγκες της εποχής: οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε τεχνολογικά και άλλα άυλα προϊόντα και υπηρεσίες (πατέντες φαρμάκων, λογισμικό κ.ά.) ιδρύουν θυγατρικές εταιρείες σε φορολογικούς παραδείσους, αποφεύγοντας την καταβολή φόρων στις χώρες από τις οποίες αντλούν τα περισσότερα κέρδη τους, με το ΔΝΤ να υπολογίζει πως χάνονται ετησίως 600 δις δολάρια σε παγκόσμιο επίπεδο.

Οι χώρες που στηλιτεύουν τη συμφωνία, όπως η Κένυα, η Νιγηρία, το Πακιστάν και η Σρι Λάνκα και που δεν την υπέγραψαν, υποστηρίζουν ότι η αναθεώρηση ωφελεί δυσανάλογα τις δυτικές χώρες, ενώ παρεμποδίζει το δικαίωμα των κυβερνήσεων να καθορίσουν τους δικούς τους φορολογικούς συντελεστές για την προσέλκυση διεθνών επενδύσεων στη χώρα τους. Με άλλα λόγια η συμφωνία θα επιτρέψει στις πλούσιες χώρες του ΟΟΣΑ να παίρνουν το μεγαλύτερο μέρος των νέων εσόδων και θα περιορίσει απότομα την ελευθερία των άλλων χωρών, κυρίως αναπτυσσόμενων, να καθορίζουν το φορολογικό τους καθεστώς.

Παράλληλα, οι μικρές χώρες υποστηρίζουν ότι έχουν ανάγκη τους χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές, ώστε να αντισταθμίσουν τα μειονεκτήματα που απορρέουν από τη μικρή εσωτερική αγορά και την έλλειψη πρώτων υλών για την προσέλκυση επενδύσεων. Για παράδειγμα, η Αργεντινή, αν και τάχθηκε υπέρ της συμφωνίας, υιοθέτησε την άποψη ότι η προσφορά στον αναπτυσσόμενο κόσμο θα είναι ελάχιστη και ότι θα ήταν δικαιότερος

ένας συντελεστής ύψους τουλάχιστον 21 %.

Ο ελάχιστος φορολογικός συντελεστής του δεύτερου πυλώνα (15 %) κινείται σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα από τον προτεινόμενο από το Financial Accountability, Transparency and Integrity (FACTI) Panel των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος κυμαίνεται μεταξύ 20 %-30 %. Παράλληλα, ο μέσος εταιρικός φορολογικός συντελεστής στις βιομηχανικές χώρες βρίσκεται σήμερα στο 23,5%, αρκετά υψηλότερα από το 15 % που συμφωνήθηκε. Οι επτά μεγαλύτερες οικονομίες (G7) και η ΕΕ θα εισπράξουν περίπου το 70 % των εσόδων του νέου φόρου, ενώ αντίθετα οι φτωχότερες χώρες μόλις το 3 %, παρότι αντιπροσωπεύουν άνω του 35 % του παγκόσμιου πληθυσμού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Νιγηρία, που αρνήθηκε να υπογράψει τη συμφωνία του ΟΟΣΑ και αναμένεται να εισπράξει μόλις το 0,02 % του ΑΕΠ της σε πρόσθετα έσοδα κάθε χρόνο, δηλαδή μόλις σαράντα οκτώ σεντς ανά πολίτη.

Συνεπώς, η νέα φορολογική πρόταση φαίνεται να αντιμετωπίζει παθητικά την τεράστια αύξηση της φτώχειας και των ανισοτήτων που βιώνει η ανθρωπότητα, δεδομένης της κρίσης της πανδημίας. Μάλιστα, ελλοχεύει ο κίνδυνος μιας ακόμα μεγαλύτερης

διεύρυνσης του φορολογικού χάσματος ανάμεσα στις αναπτυσσόμενες και ανεπτυγμένες χώρες, ενώ οι εύλογες ανησυχίες των πρώτων φαίνεται να αγνοήθηκαν στις διαπραγματεύσεις. Κατά συνέπεια η συμφωνία φαίνεται να παραγκωνίζει σημαντικά τις αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στους φόρους επί της επιχειρηματικής δραστηριότητας, αφού με τους νέους κανόνες φορολόγησης λιγότερες από εβδομήντα πολυεθνικές θα πληρώνουν τους περισσότερους φόρους, ενώ οι χώρες που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη από έσοδα δεν θα σημειώσουν μεγαλύτερους ρυθμούς ανάπτυξης. Παρότι οι «παραδοσιακοί» φορολογικοί παράδεισοι ενδέχεται να εκλείψουν και είναι πολύ πιθανό να διαπιστωθεί μια «αντικατάστασή» τους από φορολογικά συστήματα ανεπτυγμένων χωρών, όπως της Ιρλανδίας, του Λουξεμβούργου και της Ολλανδίας. Οι χώρες θα βγουν κερδισμένες, καθώς θα εφαρμόζουν τον συντελεστή του 15 %, έναντι άλλων χωρών που θα διατηρήσουν τον εταιρικό φόρο σε υψηλά επίπεδα. Η συμφωνία του ΟΟΣΑ, επομένως, φαίνεται να οδηγεί αφενός τις αναπτυσσόμενες χώρες που βασίζονται στη χαμηλή φορολόγηση σε δυσμενέστερη θέση και αφετέρου στην καθιέρωση νέου είδους φορολογικών παραδείσων.